

<https://doi.org/10.52340/lac.2021.676>

ისტორია

History

სოფელ ძეგლევის წარსული და დღევანდელი

დავით ახლოური

გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
e-mail: davitakhlouri@gmail.com

ნაშრომში საუბარია ახალგორის მუნიციპალიტეტის ისტორიულ სოფელ ძეგლევის წარსულსა და დღევანდელი მდგომარეობაზე. მიმოხილულია სოფლის გეოგრაფიული გარემო: იგი მდებარეობს ქსნის ხეობაში, ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, ახალგორთან ახლოს, 5 კილომეტრის დაშორებით, ალევის ქედის დასავლეთ კალთაზე, ზღვის დონიდან 1150 მეტრზე. ახსნილია სოფლის ეტიმოლოგია, რომელიც ისტორიული ძეგლების სიმრავლესთან უნდა იყოს კავშირში. აქედან გამომდინარე საუბარია ხუროთმოძღვრულ ძეგლებზე, იქ არსებულ უძველეს წარწერებზე, რომელიც შეისწავლა და გაშიფრა ცნობილმა პროფესორმა გიორგი ოთხმეზურმა. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ისეთ უძველეს დემოგრაფიულ ნუსხებს, როგორცაა XVIII საუკუნის ქსნის საერისთავოს სტატისტიკური აღწერილობები, რომლებიც არქეოლოგიური მოგზაურობისას ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფელ იკოთში უნახავს ექვთიმე თაყაიშვილს. აღწერები გამოცემულია როგორც ექვთიმე თაყაიშვილის (ორი აღწერა), ისე ივანე ჯავახიშვილის (სამი აღწერა) მიერ. მათი ურთიერთშედარების საფუძველზე ახსნილია იმ დროს არსებული ისტორიული რეალობა, ნაჩვენებია თუ როგორი მძიმე შედეგები მოჰყვა ლეკთა თარეშს ქსნის ხეობაში და მათ შორის სოფელ ძეგლევშიც, სადაც გადიოდა ახალგორისკენ მიმავალი ე.წ. „ლეკთა გზა“. გერმანელი მოგზაური იოჰან ანტონ გიულდენშტედტი ძეგლევს ლეკებისაგან აოხრებულ და გაპარტახებულ სოფლებს შორის მოიხსენიებს, გავიარეთ „განადგურებული სოფელ ძეგლევის ნაშთები“-წერდა იგი. ყოველივე ეს კი ზრდიდა გლეხთა ბოგანო კატეგორიას. ნაშრომში, სათანადო ლიტერატურის დამოწმებით ახსნილია, თუ როდიდან ჩნდება საქართველოში

გლებთა ისეთი კატეგორია, როგორც იყო „ბოგანო“, რა მდგომარეობაში იყვნენ ისინი და რა ვალდებულება ჰქონდათ მეზატონეებთან.

გარდა მოსახლეობის აღწერებისა, ნაშრომში მიმოხილულია სოფელთან დაკავშირებული გვიანფეოდალური ხანის სიგელ-გუჯრები, სადაც საუბარია სოფლის სოციალურ თუ ეკონომიკურ მდგომარეობაზე, აქ მცხოვრები ყმებისა და მეზატონეების ერისთავებისა და ფიცხელაურების ურთიერთობაზე. მითითებულია თუ როგორ გადადიოდა სოფელი ერთი მეზატონიდან მეორეს ხელში, როგორ ეურჩებოდნენ ყმები ფიცხელაურებს და რა პოზიცია ეკავა ქართლ-კახეთის სამეფო კარს, პირადად კი ახალგორელი მოურავების ერთგულ გიორგი ბატონიშვილს.

ნაშრომის ბოლოს ნაჩვენებია სოფლის უახლესი წარსული, მოყოლებული მეოცე საუკუნის ოთხმოციანი წლებიდან, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა დღეს არსებულ დემოგრაფიულ ვითარებას და იმ მიმდებარე შედეგებს, რაც 2008 წლის აგვისტოს ომსა და ახალგორის მხარის ოკუპაციას მოჰყვა. ერთ დროს ხალხმრავალ, ორმოცდა-ხუთკომლიან სოფელში დღეს მხოლოდ 6 ოჯახია დარჩენილი, სადაც ხშირ შემთხვევაში ერთი ან ორი ადამიანი ცხოვრობს.

საკვანძო სიტყვები: სოფელი ძეგლვეი, ოკუპირებული ტერიტორია, ისტორია, დღევანდელი მდგომარეობა

ქსნის ხეობის ისტორიული სოფელი ძეგლვეი მდებარეობს ახალგორის მუნიციპალიტეტში, ალევის ქედის დასავლეთ კალთაზე, ზღვის დონიდან 1150 მეტრზე. ახალგორიდან დაშორებულია 5 კილომეტრით. ცნობილი მკვლევარის ვ. ლუნაშვილის ვარაუდით „ძეგლვეი ეტიმოლოგიურად ძეგლებთან უნდა იყოს დაკავშირებული“ [11: 141]. სოფლის ღირსშესანიშნაობებიდან აღსანიშნავია ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლი - საქორის ციხე, რომელიც განვითარებული შუა საუკუნეების პერიოდს მიეკუთვნება [12:266]. 1384 წელს შესრულებული სამი ფრესკული წარწერაა შემორჩენილი ძეგლვეის წმინდა გიორგის ეკლესიის ჩრდილოეთ კედელზე. ესენი გახლავთ მოსახსენებლები ნიკოლოზის, სვიმონის და გრიგოლის. ხოლო ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიაში სამხრეთის შესასვლელის მარცხენა მხარეს ერთ მთლიან ქვაზე ამოტვიფრულია XIV საუკუნის ბოლო პერიოდით დათარიღებული ხუთ სტრიქონიანი ასომთავრული წარწერა, რომელშიც მოხსენიებულნი არიან სვიმონი და მისი შვილები. პროფესორ გიორგი ოთხმეზურის მოსაზრებით, წმინდა გიორგის და მიძინების ეკლესიების წარწერებში ნახსენები სვიმონი ერთი და იგივე პიროვნება უნდა იყოს [7: 146-148]...

ძეგლვესა და მის სიახლოვეს მდებარეობს ასევე ღვთისმშობლის, წმინდა ბარბარეს, მთის ჯვრის (თიჯვარის) ეკლესიები, ლაშარისა და წითელი ხატის ნიშები... ვ. ქისიევის მონათხრობით,

„ქისიანები, რომ ჩამოვიდნენ (ყამურის ხეიდან - დ.ა.), მათ დაარსეს წითელი ხატი. აქ ერთი დიდი მუხა დგას. დღეობა თიბათვეში მოდის, კლავენ ცხვარს, დეკანოზი გინდა ოსი მოვიდეს, გინდა ქართველი, ილოცება ქართულად" [11:144]. ლაშა-რის ხატი კი არაგვის ხეობიდან გადმოსულ გიგაურებსა და მაწიაშვილებს აუგიათ... ძეგლვეი უშუალოდ ექვემდებარებოდა საქართველოს კათალიკოსის სამწყსოს.

ქსნის ხეობის ისტორიის უნიკალური წყაროა ქსნის საერისთავოს მოსახლეობის სტატისტიკური აღწერილობა. აღნიშნული ძეგლი არქეოლოგიური მოგზაურობისას სოფელ იკოთში უპოვია ექვთიმე თაყაიშვილს, სხვა 35 სიგელ-გუჯართან ერთად. დოკუმენტები ეკუთვნოდა ვახტანგ ივანეს ძე ფიცხელაურის დედას, რომელსაც ექვთიმეს თხოვნით ყველა მათგანი საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების მუზეუმისთვის შეუწირავს [2: 8-9].

ქსნის ხეობის პირველი აღწერა 1774 წელს უნდა იყოს შედგენილი, მეორე და მესამე - 1783 წელს. 1774 წლის ქსნის ხეობის სტატისტიკური აღწერილობის მიხედვით ძეგლვეის ხეობა მეზობელი სოფლის - ოძისის მოსახლეობის გვერდითაა მოხსენიებული, ასე, მაგა-ლითად: „აქავ ბოგანო ძეგლვეელი კახის შვილი კომლი ა თავი ბ გვიანა და იანვარა

აქავ ბოგანო ძეგლვეელი გიგაური კომლი ა თავი ა ივანე" [5: 54; 14: 200].

ბოგანო გლეხთა კატეგორია იყო ფეოდალურ საქართველოში, რომლის წარმოქმნაც მონღოლთა ბატონობის ხანას უკავშირდება, როცა გლეხებს ხშირად უწევდათ აყრა-გაქცევა საკუთარი მიწიდან და სხვაგან დამკვიდრება. ბოგანოდ შეიძლება გადაქცე-ულიყო მკვიდრი ყმაც, გაღარიბების შემდეგ და პირიქით, ზოგჯერ ბოგანო მკვიდრ ყმათა სიაში ეწერებოდა, თუ მებატონე მიწას უწყალობებდა და საბატონო გადასა-ხადებს გადაახდევინებდა. ზოგადად, „ბოგანოდ ითვლებოდა უვენახო, მცირე-მიწიანი, ეკონომიკურად ხელმოკლე გლეხი. [3: 451]. XVIII საუკუნის II ნახევარში, ამა თუ იმ მებატონის მიწაზე დამკვიდრებული ბოგანო გლეხები მიწებს სალადედ და ქირით იღებენ [ვრცლად იხ., 6, 1967].

ჩნდება კითხვა, რატომ უნდა ყოფილიყო ბოგანოთა კატეგორიას მიკუთვნებული ოძისისა და ძეგლვეის მოსახლეობა? ქსნის ხეობას მძიმე დაღი დაასვა ლეკიანობამ. გერმანელი მოგზაური გიულდენშტედტი, რომელიც დავით ქსნის ერისთავის თხოვნით ახალგორს 1772 წლის აპრილის დასაწყისში ეწვია, საგანგებოდ მიგვანიშნებს, თუ რა მძიმე მდგომარეობა იყო დაღესტნელი აბრაგების თავდასხმების შედეგად ზოგადად საქართველოში და მათ შორის ახალგორის მხარეშიც. „ამ ბატონმა (დავით ერისთავმა - დ.ა.) ამის შემდეგ ბევრჯერ მომცა მცველი რაზმი 50, 100 და მეტი კაცისაგან, ხშირად საკუთარი მეთაურობით; უამისოდ ზოგი ექსკურსიები შეიძლებოდა ჩაშლილიყო" [4: 47]. პირველ რიგში, სწორედ ლეკებისაგან თავდასაცავად

სჭირდებოდა უცხოელ მოგზაურს ამდენი ხალხის თანხლება." უფრო მეტიც, ერეკლე მეორეს ზოგჯერ 1000 კაცი-ანი მცველთა რაზმითაც კი უხდებოდა გადაადგილება საქართველოს ერთი კუთხიდან მეორეში [1: 9]. კ. კახაძის მინიშნებით, XVII-XVIII საუკუნეებში ლეკთა რაზმების თარეშმა სოფელ ოძისს და მის სიახლოვეს მდებარე ტერიტორიას მძიმე დალი დაასვა, რადგან აქ გადიოდა სწორედ ე.წ. „ლეკთა გზა“ [8:288]...ახალგორი შანშე ერისთავთან დაახლოებულ-ლი ლეკებისთვის, ნაცნობი მხარე იყო, ქსნის საერისთავოს ეკონომიკური შესაძლებ-ლობები დღენიადაგ იზიდავდა აბრაგებს, რომლებსაც საერისთავოს ცენტრამდე, მის ჩრდილოეთით მდებარე სოფლები უნდა გაევიღოთ, რის შედეგადაც გაჩნდა არაერთი გაპარტახებული ადგილი, მათ შორის „განადგურებული სოფელ ძეგლევის ნაშთები“ და „ნაოხარი სოფელი ოძისი“ [42:49-51]. სამართლიანად უწოდებს ვ. ხოცუაშვილი ყოველივე ზემოთქმულს შანშესდროინდელ ნაიარევს [13:4]. აქედან გამომდინარე, აღარაა გასაკვირი ოძისისა და ძეგლევის მოსახლეობის გადატაკება, ბოგანოდ გადაქცევა, ან გადახვეწა საკუთარი მიწიდან. ეს მკვეთრად ცვლიდა დემოგრაფიულ ვითარებას, რაც შეინიშნება 1774 წლის აღწერაში, სადაც მითითებულია, საიდან უნდა ყოფილიყო ზოგიერთი კომლი აქ დამკვიდრებული...

1783 წლის აღწერებში ოძისისა და ძეგლევის მოსახლეობა ბოგანოდ აღარაა ნაჩვენები, 1774 წლის აღწერისგან განსხვავებით, 1783 წლის აღწერაში ცალკეა აღრიცხული ძეგ-ლევის მოსახლეობა, რომელიც 4 კომლისაგან შედგება, თითოეულ კომლში ერთი მამრობითი სქესის წარმომადგენელია:

„ძეგლევიდან: ქ. კახის შვილი კომლი ა თავი ა ბერი

აქავ დოღრიელას შვილი კომლი ა თავი ა ივანე

აქავ გიგაურის შვილი კომლი ა თავი ა ფილიპე

აქავ ზურაბ ფიცხელაურის ყმა. ჯავახის შვილი კომლი ა თავი ა ბერუა.

იქნა ჯამი. მემკვიდრისა. კომლი დ თავი დ“ [5: 28-29].

ქსნის საერისთავოს მესამე სტატისტიკურ აღწერაში ძეგლევის მოსახლეობა ახალგორის მოსახლეობის რიგშია მითვლილი, სადაც კომლების მითითებისას, დაკონკრეტებულია ყმების წარმომავლობა, მებატონე ზურაბ ფიცხელაური კი თანამდებობითაა მოხსენიებული:

ქ. ძეგლეველი კახის შვილი კომლი ა, თავი ა, ბერი

ქ. დოღრიელას შვილი კომლი ე რ ე დ ვ ე ლ ი ა, თავი ა, ივანე

ქ. გიგაურას (sic) შვილი ე რ ე დ ვ ე ლ ი კომლი ა, თავი ა, ფილიპე

ქ. ბოქაულთ ხუცის ყმა ჯავახი ,, თავი ა, ბერუა შე უ მ ლ ე ბ ე ლ ი [14: 245].

ერედველები ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფელ ერედიდან უნდა ყოფილიყვნენ, სადაც გიგაურები ცხოვრობდნენ...

ქართლ-კახეთის სამეფო კარმა, რომელიც ქსნის საერისთავოს გაუქმების შემდეგ უშუალოდ აკონტროლებდა ამ მხარეს, ძეგლვეი ახალგორისა და ჟამურის მოურავს სახლთუხუცესს არჯევან ფიცხელაურს გადასცა. რაც გიორგი ერეკლეს ძის 1792 წლის 19 ნოემბრის ბრძანებითაც დასტურდება: „ქ. **არჯევან** სალთუხუცესო! მერე **ლამისყანას** რაც ყმა და მამული გაქვს, - ჩვენი წყალობა, - და ძეგლვეი რომ გაქვს ჩვენგან ნაბოძარი, და ახალ-გორისა და ჟამურის მოურაობა, - ესეები ჩვენგან არ მოგშლია და არც მოგეშლება, დაჯერებული იყავ. ყმაცა და სახელოც ყველა ისევ ისე უნდა გეჭიროს, როგორც გჭერია. ასე იცოდეს ყველამ" [10:463]. აღნიშნულ დოკუმენტს განამტკიცებს უფლისწულის კიდევ ერთი ბრძანება არჯევანისადმი, რომელიც 1793 წლის 16 თებერვლითაა დათარიღებული: „ქ. მოურავო **არჯევან**! მერე რომელიც შენი ყმები არიან ლამის-ყანასა და ძეგლვესა, ამათთან საქმე არავისა აქვს, უშენოთა ვერცა ვინ სთხოვს ვინმე რასმე. რაც სათხოვარი გვინდა შენგანა, სახელდობით მოგწერთ და ისე უნდა გვემსახურო. სხვას კაცს შენს ყმასა და მამულთან საქმე არავისა აქვს" [10: 464]. გიორგი წყალობას არც არჯევანის შვილებს აკლებდა. 1793 წლის 9 ოქტომბერს იგი გარდაცვლილი მოურავის ძეს კიკოლას მიმარ-თავს, მამაშენი ჩვენი ნამსახური და ერთგული კაცი იყო, ის ამიერ სოფლიდან გავიდა და ამის შემდეგ შენც ჩვენს ერთგულ სამსახურსა და სიამოვნებას უნდა ეცადო და ჩვენც შენი მწყალობელნი ვიქნებითო... სიგელის ბოლოს ასევე საგანგებოდ მიუთითებია, „ნურც შენს ყმებს შეაწუხებ. რიგიანათა და კარგად მოიქეციო" [10: 463-464]. მებატონებებსა და ყმებს შორის რომ ყოველთვის არ იყო თბილი ურთიერთობა, ეს ცნობილია. ფიცხელა-ურებზეც ხშირად განაწყენებულან მათი ყმები, მაგრამ გიორგი ყველაფერს აკეთებდა, რომ სამართლიანად მოეგვარებინა ურთიერთობები... გიორგიმ ქსნის ხეობა იოანეს და ბაგრატს გადასცა, იოანეს წილად ხვდა ქსნის, საფერშეთის, ალევის, ცხრამძის, ჭურთის, ქარჩოხისა და ჟამურის ხეობები. მაგრამ ამის მიუხედავად, როცა საქმე ფიცხელაურებს შეეხო, იგი მაინც ჩაერია საქმეში და წერილი გაუგზავნა თავის ძეს იოანეს, საიდანაც ჩანს, რომ ქსნის ხეობის სტატისტიკურ აღწერილობებში მოხსენიებული ბერი კახიშვილი განაწყენებული ყოფილა არჯევანის ძეზე - ნიკოლოზ ფიცხელაურზე, გიორგი იოანეს სთხოვს შეარიგოს ისინი ან სხვა შემთხვევაში კახიშვილი ძეგლვეიდან აიყაროს და რომელიმე მათ სახასო მამულში დადგეს „თუ ჩემი სიყვარული გაქვსთ, ამას, რაც მომიწერია, ასე აღასრულებთ და გაარიგებთ, რომ არც მეტი იყოს და არც ნაკლებიო" [10: 464-465].

როდესაც საიმპერატორო კარმა ქსნის ხეობა ისევ ერისთავებს დაუბრუნა, რევაზ ქსნის ერისთავს ძეგლვეი ნიკოლოზ ფიცხელაურისთვის უბოძებია 1807 წლის 1 ივლისის წყალობის წიგნით: „ქ. კეთილ შობილო მოურაო **ფიცხელაურო ნიკოლოზ**! მერე მოხველ და **ძეგლვეს** დაგვეაჯენით. გიბოძეთ. რომელიც ჩვენი წილი არის შენთვის გვიბოძებია, და რომელიც ნახევარი

ჩვენი ბიძაშვილის წილი არის, ამ ცოტა ხანს იმის სამაგიეროში სხვას უბადლებთ რასმე და სრულებით თქვენ გიბოძებ. და როდესაც სრულებით გიბოძებ, მაშინ სიგლად გაგიახლებ და სიგელით გიბოძებ, რომ გქონდეს და არავისგან არ მოგეშალოს" [10: 467-468].

1822 წლით დათარიღებული ერთი სამემოსავლო დავთრის მიხედვით ჩანს, რომ ძეგლვეი იმ დროისთვის ისევ ქსნის ერისთავთა სახლის წარმომადგენლებს ეკუთვნოდათ და მეზა-ტონე თორნიკე ერისთავს გადასახადს უხდიდნენ ძეგლვეში მცხოვრები ღვთისაგვის-შვილები, მაწიაშვილები, ჯოხურები, იმერლიშვილები, ოსიშვილები და წიპტაურები... [11: 144].

რაც შეეხება სოფლის უახლოს წარსულს; ძეგლვეის მკვიდრის ხათუნა ჩოხადარის ცნობით, XX საუკუნის 80-იან წლებში აქ 45 კომლი ცხოვრობდა, მათ შორის, ერთ დროს ქართლ-კახეთის სამეფო კარისთვის კარგად ცნობილი კახიშვილების შთამომავლები, ასევე: გიგაურები, მაჭარაშვილები, თათარაშვილები, ჭოხურები, მაწიაშვილები, რუსიტაშვილები, წიპტაურები, თამარაშვილები, მანჯიკაშვილები, იმერლიშვილები, საბიაშვილები, ბედოევიები, ქისიევიები და სხვები... 2002 წლის აღწერის მონაცემებით სალბიერის თემის საკრებულოში შემავალ სოფელში 53 მოსახლე ყოფილა, 27 მამაკაცი, 26 ქალი, მოსახლეობის 77 % ქართველები იყვნენ [9: 119]. 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ ოკუპირებულია. როგორც ქალბატონმა ზეინაბ წიპტაურმა გვითხრა: დღეს სოფელში 6 ოჯახია დარჩენილი. ზოგ სახლში თითო ადამიანი ცხოვრობს, მათ შორის მისი მშობლები ალექსი და ეთერ წიპტაურები, ბიძაშვილი მირიანი თავისი მეუღლით, ვანო ჭოხური მეუღლით, ზურაბ მაწიაშვილი, ჟანა ქისიევა, შალვა იმერლიშვილი მეუღლით...

გამოყენებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. **ახლოური, 2017** - იოჰან (ანტონ) გიულდენშტედტი ქსნის ხეობაში, თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2007
2. **ახლოური, 2021** - ქსნის ხეობის ისტორია, ტ.II, თბ., გამომცემლობა „საარი“, 2021
3. **ბოგანო (სე), 1997** - საქართველო, ენციკლოპედია, ტ.I, თბ., 1997
4. **გიულდენშტედტი, 1962** - გიულდენშტედტის მოგზაურობა საქართველოში, გერმანული ტექსტი ქართული თარგმანითურთ გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო გ. გელაშვილმა, ტ., I, თბ., სმა გამომცემლობა, 1962
5. **თაყაიშვილი, 1951** - ქსნის საერისთავოს სტატისტიკური აღწერილობა (ქსსა), სტალინის სახელობის თსუ შრომები, ტ. 45, თბ., 1951
6. **მეგრელიძე, ლორთქიფანიძე, აკოფაშვილი, სოსელია, 1967** - ნარკვევები ფეოდალური საქართველოს გლეხობის ისტორიიდან, თბ., 1967

7.ოთხმეზური, 1996 - შიდა ქართლის მთიანეთის ეპიგრაფიკა, წიგნში „ოსთა საკითხი“, გამომცემლობა „პითაგორა“, გორი - თბილისი, 1996

8.საქართველოს ისტორიის... 2008 - საქართველოს ისტორიისა და კულტურის ძეგლთა აღწერილობა, ტ. 2, თბ., 2008

9.საქართველოს მოსახლეობის... 2003 - საქართველოს მოსახლეობის 2002 წლის პირველი ეროვნული საყოველთაო აღწერის ძირითადი შედეგები (საქართველოს სოფლების მოსახლეობა), ტ. II, თბ., 2003

10.საქართველოს სიძველენი, 1909 - საქართველოს სიძველენი, ე. თაყაიშვილის რედაქციით, ტ., II, ტფ., 1909

11.ლუნაშვილი, 1997 - ნარკვევები ქსნის ხეობის წარსულიდან, I, პუბლიკაციები, 1997

12.ძეგლევი (ქსე), 1987 - ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. 11, თბ., 1987

13.ხოცუაშვილი, 1988 - ახალგორი, „ლენინელი“, №13, 1988

14. ჯავახიშვილი, 1967 - საქართველოს ეკონომიური ისტორიის ძეგლები, წიგნი 1, დემოგრაფიული ძეგლები, აღმოსავლეთ საქართველოს XVIII ს. ხალხის აღწერის დავთრები, თბილისი, გამომცემლობა „მეცნიერება“, 1967

Davit Akhlouri

Gori state teaching University

Past da Present of village Jeglev

Abstract

The article is about Past and present of village Jeglevi. The geographical environment of the village is reviewed: it is located in Ksani gorge, in the occupied territory, near Akhlagori, at a distance of 5 km, on the western slope of the Alevi ridge, at 1150m. above sea level. The etymology of the village is explained, which must be connected with the abundance of historical monuments. Therefore, we are talking about architectural monuments, the ancient inscriptions there, which were studied and deciphered by the famous professor Giorgi Otkhmezuri. Particular attention is paid to such ancient demographic lists at the statistical descriptions of the 18th century Ksani Saeristavo, which Ekvtime Takaishvili saw during an archeological trip to the village of Ikoti in Akhlagori Municipality.

The descriptions are published by both Ekvtime Takaishvili (2 descriptions) and Ivane Javakhishvili (3 descriptions). Based on their comparison, the historical reality of that time is explained, it is shown how severe the consequences of the Leks raid in Ksani gorge and including the village of Jeglev, where the so-called road to Akhlagori was passing “the way of the Leks”. The German traveler Johann Anton

Guldenstedt mentions the monument among the villages looted and desolated by the Leks. “Bogano”, what was their condition and what was their obligation to the masters. In addition to the population descriptions, the paper reviews the documents of the late feudal period related to the village, which speaks about the social or economic situation of the village, relationship between the slaves and masters living here and Eristavi and Pitshelauri. It indicates how the village passed from one lord to another, how the serfs opposed the Pitshelauri and what position was held by the royal court of Kartli-Kakheti, and personally by Giorgi Batonishvili, a loyalist of the Mouravi of Akhagori. At the end of the article shows the recent past of the village, from the 80-ies of the XXth century, paying special attention to the current demographic situation and the dire consequences of the August 2008 war and the occupation of the Akhagori region. In a once crowded, 45 village today are only 6 families left, where often one or two people live.

Key words: village Jeglevi, Occupied territory, history, present

რეცენზენტი: პროფესორი ვ. განკევი